

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS PILIETYBĖS PAGRINDU UAB „BAA TRAINING“ TEIKIANT MOKYMO PASLAUGAS TYRIMO

2020-10-27 Nr. (20)SN-130)SP-82

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2020 m. rugpjūčio 25 d. gautas pareiškėjo (duomenys neskelbtini) (taip nurodyta skunde; toliau – Pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos pilietybės pagrindu. Skunde rašoma, kad jis yra Irano Islamo Respublikos pilietis, turintis leidimą laikinai gyventi Lietuvoje.

Pareiškėjas teigia, kad ketindamas įgyti komercinio piloto licenciją kreipėsi į Avia Solutions Group PLC (toliau vadinama ir Bendrove). Bendrovė informavo Pareiškėją, jog, vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso ir Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių ir kitų nacionalinių ir tarptautinių teisės aktų nuostatomis, Bendrovė negali verstis komercine ir prekybine veikla su Šiaurės Korėjos, Sirijos, Irano, Kubos, Sudano ir Krymo piliečiais, todėl buvo atsisakyta suteikti Pareiškėjui paslaugas.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – Lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2020 m. rugsėjo 4 d. raštu Nr. (20)SN-130)S-484 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į Bendrovės vadovą, prašydama ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo šio rašto gavimo dienos (kuo skubiau) pateikti paaiškinimą ir atsakyti į klausimus: ar Pareiškėjas kreipėsi į Bendrovę dėl paslaugų suteikimo? Jei taip, dėl kokių konkrečių paslaugų; ar jam buvo suteikta paslauga, dėl kurios jis kreipėsi į Bendrovę? Jei ne, kodėl ir kokiais teisės aktais remiantis.

Kartu prašyta pateikti kitą, reikšmingą informaciją, susijusią su Pareiškėjo skunde išdėstytomis aplinkybėmis.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2020 m. rugsėjo 24 d. Tarnyboje gautame Bendrovės rašte nurodyta, kad UAB „BAA Training“ (toliau – BAA) yra Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo, be kita ko, vykdomas oro linijų lakūnų apmokymo veiklą. Bendrovė yra Kipro Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo ir yra BAA akcininkas, turintis Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme numatytas teises ir pareigas. Bendrovei, kaip akcininkui, priklauso tarptautinė diversifikuotos veiklos grupė įmonių, kurios veikia aviacijos ir susijusiose sektoriuose. Bendrovė yra holdingas, užsiimantis investicine bendrovių vystymo veikla ir konsultacine veikla grupėje. Pareiškėjas į Bendrovę dėl jos paslaugų nesikreipė. Lygių galimybių kontrolieriaus paklausimas persiūstas BAA.

2020 m. spalio 12 d. BAA pateikė Tarnybai raštą, kuriame nurodė, kad Pareiškėjo skundas yra nepagrįstas. BAA yra Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo, veikiantis aviacijos sektoriuje ir tarptautiniu mastu (Lietuvoje, Ispanijoje ir kt.), teikiantis komercinių orlaivių pilotų rengimo paslaugas. Pilotams rengti BAA yra naudojama įvairi mokomoji įranga – orlaiviai, pilno skrydžio simulatoriai (angl. *full flight simulators*) ir kt. Klientai dirba įvairiose komercinėse avialinijose, daugiausia už Lietuvos ribų. Dėl oro vežėjų darbo specifikos BAA parengti pilotai: dirba užsienio įmonėse, vykdo tarptautinių keleivių arba krovinių skrydžius; apmoko tokius pilotus. BAA vienintelis akcininkas yra Bendrovė, kuriam priklauso tarptautinė diversifikuotos veiklos grupė įmonių, kurios veikia aviacijos ir susijusiose sektoriuose. BAA savo veikloje privalo užtikrinti esminius reikalavimus jos veiklai: skrydžių sauga; atitikimas teisės aktams (įskaitant, nacionalinius ir tarptautinius prekybinius apribojimus).

2019 m. Bendrovė yra išleidusi 300 mln. JAV dolerių vertės obligacijų emisiją, kuria prekiaujama tarptautinėse viešo kapitalo rinkose; dalis emisijos buvo platinama Jungtinėse Amerikos Valstijose pagal JAV teisės aktų reikalavimus. Dėl šio sandorio sąlygų Bendrovei bei visai jos valdomai įmonių grupei, įskaitant BAA, yra taikomi griežti atitikties reikalavimai ir laikomasi atitinkamų procedūrų, įskaitant, bet neapsiribojant, laikytis aktyvių prevencijos priemonių prieš terorizmo finansavimą, pinigų plovimą, tarptautinių bei nacionalinių sankcijų pažeidimus. Sankcijos yra nekarinio poveikio ribojančios ekonominės ar kitokios priemonės (pavyzdžiui, prekybos, kelionių, o kartu ir atitinkamo transportavimo apribojimas ir t. t.). Sankcijomis siekiama užkirsti kelią neteisėtai veiklai ar / ir užtikrinti tarptautinę taiką, saugumą bei pagarbą žmogaus teisėms. BAA

veikloje ypač svarbios yra Europos Sąjungos, Jungtinių Tautų Organizacijos (JTO) Saugumo Tarybos, JAV institucijų (BIS: Pramonės ir saugumo biuras prie JAV Komercijos \departamento, OFAC: JAV Išdo departamento Užsienio turto kontrolės skyrius) sankcijos, kurių įgyvendinimas yra privalomos BAA, kaip ir kitiems Lietuvos Respublikos fiziniams bei juridiniams asmenims. Didelė dalis JTO sankcijų Europos Sąjungoje yra įgyvendinamos per atitinkamų ES teisės aktų priėmimą. Be kita ko, BAA privalo atsižvelgti į JAV taikomas sankcijas, ypač kai tai susiję su JAV pagamintomis prekėmis.

BAA rašte pažymėta, kad ES Tarybos 2010 m. liepos 26 d. sprendimu Nr. 2010/413/BUSP, taip pat ES Tarybos 2012 m. kovo 23 d. reglamentu Nr. 267/2012 nustatytos ribojamosios priemonės Iranui, kurios, be kita ko, apima įvairius eksporto ir importo apribojimus, transporto apribojimus. Kaip pažymi OFAC, JAV sankcijų programos varijuoja apimtimi, kai kurios yra plačios ir yra orientuotos geografiškai (Kuba, Iranas). Su Iranu susijusios sankcijos, kurių privalo laikytis BAA, apima ES, JTO, BIS, OFAC sankcijų tipus, tokius kaip (įskaitant, bet neapsiribojant): plataus pobūdžio ribojimai geografiniu principu, t. y. su transportavimu tiesiogiai susijusios specifinės prekybinės veiklos draudimai (eksportas, importas); kelionių draudimas sankcionuotiems asmenims (ir atitinkamai jų transportavimas); konkrečių orlaivių, registruotų Irane, sankcionavimas.

Sankcijų pažeidimai gali turėti kritinių pasekmių Bendrovei ir susijusioms įmonėms – pačios BAA ar susijusių asmenų, grupės įmonės veiklos sankcionavimas, sandorių nutraukimas iš trečiųjų asmenų pusės, banko sąskaitų uždarymas ir pan. Dėl šių priežasčių BAA vykdo griežtą kliento patikros ir patvirtinimo procedūrą, kurios metu klientai pirmiausia turi būti patvirtinami prieš pasirašant sutartis ir prieš pradėdant teikti komercines paslaugas. Kiekvienu atveju BAA vertina klientą ir savo galimybę sudaryti atitinkamas sutartis.

Pareiškėjas kreipėsi į BAA dėl jos teikiamų paslaugų. Pirmą kartą Pareiškėjas kreipėsi 2019 m. liepos 18 d. dėl dalinių (specifinių) kursų komercinio piloto licencijai įgyti. Tuo metu BAA neteikė tokių kursų, ir visa flotilės buvo suplanuota kitoms paslaugoms teikti – integruotai naujų pilotų rengimo programai ir joje dalyvaujantiems klientams. Antrą kartą Pareiškėjas kreipėsi 2020 m. gegužės 27 d. dėl kursų komercinio piloto licencijai gauti. Pareiškėjas nebuvo patvirtintas klientu dėl taikomos kliento patikros ir patvirtinimo procedūros neigiamo rezultato. Dėl pirmiau įvardytų rizikų BAA ir susijusiai įmonių grupei Pareiškėjas nebuvo patvirtintas klientu, dėl to paslaugos jam nebuvo suteiktos.

BAA teigimu, Pareiškėjo teisės pagal Lygių galimybių įstatymą nebuvo nepažeistos, nes BAA veiksmus pateisina teisėti tikslai (skrydžių sauga, atitikties užtikrinimas, įgyvendinant taikomas

tarptautines bei nacionalines sankcijas), kurių buvo siekta tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. BAA šių tikslų siekė tinkamomis ir būtinomis priemonėmis – vykdydama visiems klientams vienodą ir aviacijos industrijoje įprastą kliento patikros ir patvirtinimo procedūrą, kurios metu klientai pirmiausia turi būti patvirtinami prieš pasirašant sutartis ir prieš pradėdant teikti komercines paslaugas. Atkreiptas dėmesys, kad tokia procedūra taikoma ir kituose sektoriuose (pavyzdžiui, bankų veikloje ir t. t.). BAA sprendimas nepatvirtinti Pareiškėjo klientu buvo priimtas dėl galimų rizikų ir jų neigiamo vertinimo. Pareiškėjas patenka į aukštos rizikos subjektų kategoriją, nes yra Irano Islamo Respublikos pilietis, kaip tai suprantama pagal 2012 m. kovo 23 d. Tarybos reglamentą (ES) Nr. 267/20128, ir Pareiškėjo atžvilgiu egzistuoja didelės veiklos rizikos, aptartos atsakyme pirmiau.

BAA taip pat pažymėjo, kad Pareiškėjas nėra vartotojas. Pareiškėjas kreipėsi į BAA ketindamas įgyti komercinio piloto licenciją, t. y. savo verslo arba profesijos tikslais. Pagal Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 2 str. 19 dalį, vartotojas yra fizinis asmuo, su savo verslu, prekyba, amatu ar profesija nesusijusiais tikslais (vartojimo tikslais), siekiantis sudaryti ar sudarantis sutartis.

BAA rašte remiasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 26 d. nutartimi¹, kurioje aiškiai pateiktas vartojimo santykių apibrėžimas: „Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką, sutartis turėtų būti kvalifikuojama kaip vartojimo, jei ji atitinka šiuos esminius požymius. Pirma, prekes ar paslaugas įsigyja fizinis asmuo. Antra, fizinis asmuo prekes ir paslaugas įsigyja ne dėl savo ūkinės komercinės ar profesinės veiklos, o savo asmeninių, šeimos, namų ūkio poreikiams tenkinti. Trečia, prekes ar paslaugas teikia verslininkas (fizinis ar juridinis asmuo, kuris veikia savo verslo (plačiąja prasme) tikslais). Toks teisinis reguliavimas suponuoja bylą nagrinėjančio teismo pareigą teisiškai kvalifikuojant sutartį nustatyti, koks asmuo, t. y. fizinis ar juridinis asmuo, yra prekių ar paslaugų vartotojas, taip pat prekių ir paslaugų įsigijimo tikslą“. Taigi, vartotoju negali būti pripažintas asmuo, kuris prekes ar paslaugas įsigijo savo profesiniams poreikiams tenkinti. Šiuo atveju atlygintinės paslaugos, dėl kurių į BAA kreipėsi Pareiškėjas, buvo skirtos išimtinai jo, kaip piloto, kvalifikacijos kėlimui, t. y. išimtinai profesinės veiklos ir tikslų tenkinimui.

Siekdama įgyvendinti skrydžių saugos reikalavimus ir užtikrinti BAA atitikimą teisės aktų, taikomų sankcijų reikalavimams, BAA teisėtai, pagrįstai ir proporcingai Pareiškėjo atžvilgiu taikė kliento patikros ir patvirtinimo procedūrą ir nepatvirtino Pareiškėjo klientu. Tai lėmė teisėtą BAA

---

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-274/2018.

atsisakymą sudaryti komercinę sutartį su Pareiškėju. BAA teigimu, jos veikime Pareiškėjo atžvilgiu nebuvo Lygių galimybių įstatymo ir kitų teisės aktų pažeidimo ir, nesant pažeidimo sudėties, nėra pagrindo atitinkamai BAA atsakomybei.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar BAA, nesuteikusi Pareiškėjui mokymo paslaugų komercinio piloto licencijai gauti, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkto nuostatų, įpareigojančių prekių pardavėjus, gamintojus ar paslaugų teikėjus užtikrinti lygias galimybes nepaisant, be kita ko, pilietybės.

Tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Lygios galimybės – tarptautiniuose žmogaus ir piliečių teisių dokumentuose ir Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtintų žmogaus teisių įgyvendinimas nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos (Lygių galimybių įstatymo 2 str. 4 d.).

Pagal Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punktą, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas lygias galimybes, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius

pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėjas kreipėsi į BAA dėl galimybės įgyti komercinio piloto licenciją. BAA atsisakė teikti Pareiškėjui švietimo paslaugas, nes jis yra Irano Islamo Respublikos pilietis.

BAA teigimu, ES Tarybos 2010 m. liepos 26 d. sprendimu Nr. 2010/413/BUSP ir ES Tarybos 2012 m. kovo 23 d. reglamentu Nr. 267/2012 nustatytos ribojamosios priemonės Iranui, kurios, be kita ko, apima įvairius eksporto ir importo apribojimus, transporto apribojimus. 2020 m. gegužės 27 d. Pareiškėjas kreipėsi į BAA dėl kursų komercinio piloto licencijai gauti, tačiau nebuvo patvirtintas klientu dėl taikomos kliento patikros ir patvirtinimo procedūros neigiamo rezultato.

Vertinant minėtas aplinkybes, teigtina, kad Pareiškėjui buvo atsisakyta teikti mokymo paslaugas jo turimos pilietybės pagrindu.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 str. 6 dalį, pilietybė yra Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominės erdvės valstybių piliečių ir jų šeimos narių pilietybė. Pilietybės apibrėžimas paremtas 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2014/54/ES dėl priemonių, kad darbuotojai galėtų lengviau naudotis laisvo darbuotojų judėjimo teisėmis, sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 492/2011 išdėstytu principu – kiekvienam Europos Sąjungos piliečiui, nepriklausomai nuo jo gyvenamosios vietos, suteikti teisę laisvai persikelti į kitą valstybę narę tam, kad dirbti ir (arba) apsigyventi joje darbo tikslu.

Pažymėtina, kad tyrimas dėl galimos diskriminacijos pilietybės pagrindu gali būti atliktas tik tuo atveju, jei pažeistos Europos Sąjungos valstybių narių, Europos ekonominės erdvės valstybių piliečių ir jų šeimos narių lygios galimybės.

Pareiškėjas yra Irano Islamo Respublikos, o ne Europos Sąjungos valstybės narės ar Europos ekonominės erdvės valstybės pilietis.

Pabrėžtina, jog, atliekant tyrimą dėl galimos diskriminacijos ir siekiant išsiaiškinti, ar skunde (prašyme) aprašyti veiksmai (neveikimas) gali būti vertinami dėl galimo prieštaravimo Lygių galimybių įstatymui bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymui, būtina nustatyti, ar požymis, pagrindas (dėl kurio žmogus galimai patyrė arba patiria mažiau palankų vertinimą) patenka į Lygių galimybių įstatyme bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatyme įtvirtintą draudžiamų diskriminavimo pagrindų sąrašą bei ar galimai diskriminacinis elgesys priskirtinas Lygių galimybių įstatymo bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo reguliuojamų santykių sričiai.

Atsižvelgiant į tai, kad Lygių galimybių įstatyme numatyta pareiga lygias galimybes dėl pilietybės užtikrinti tik Europos Sąjungos valstybių narių, Europos ekonominės erdvės valstybių

piliečiams bei jų šeimos nariams, Lygių galimybių kontrolierė nagrinėjamu atveju neturi teisinio pagrindo atlikti tyrimą dėl galimos diskriminacijos pilietybės pagrindu.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 str. ir 17 str., 27 str. 1 d. 3 p. bei 29 str. 4 d.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Nutraukti Pareiškėjo skundo nagrinėjimą, nes skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso lygių galimybių kontrolierius kompetencijai.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir BAA.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė